

RINGEBU KOMMUNE
KONTROLLUTVALGET

**SAKNR: 04/20 ORIENTERING. STATUS FOR MIDT- GUDBRANDSDAL
RENOVASJONSSKAP .**

SKAL BEHANDLES / ER BEHANDLET I:

<u>UTVALG</u>	<u>SAK NR.</u>	<u>M.DATO</u>	<u>SAKSBEHANDLER</u>	<u>ARKIVNUMMER</u>
KOMMUNESTYRET KONTROLLUTVALGET	04/20	18.02.20	Sekretariatet v/ Edel Åsjord	

BAKGRUNN

Kommunene Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu har gått sammen om renovasjonstjenesten i midtdalen i det interkommunale samarbeidet Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap. Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap (MGR) er et interkommunalt samarbeid mellom kommunene Ringebu, Sør-Fron og Nord-Fron for avfallshåndtering. Dette samarbeidet må ta stilling til organiseringen i forbindelse med ny kommunelov som trer i kraft 2019/2020.

Kommunenes tre kontrollutvalg vedtok et samarbeidsprosjekt om en selskapskontroll med forvaltningsrevisjon av Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap knyttet til hvordan kommunene følger opp renovasjonsselskapet. Kontrollutvalgene var opptatt av handlingsrommet for folkevalgt styring etter ny kommunelov, samtidig som de også var opptatt av kommunenes eierstyring av samarbeidet. Dette prosjektet ble igangsatt i 2018 og ferdigstilt i 2019.

Problemstillingene gjennomgås nedenfor, gjengitt sammendrag fra rapporten. ***Det er nye medlemmer i kontrollutvalget, og det er viktig at informasjon om prosjektet blir gitt, derfor en oppsummering av prosjektet under denne saken.***

Formålet med selskapskontrollen

Selskapskontrollens formål var å se etter at kommunenes eierskap i selskapet er utøvd i samsvar med kommunestyrenes vedtak og intensjoner. I tillegg skal organisasjonsform etter ny kommunelov vurderes. Forvaltningsrevisjonens formål er dels å vurdere selskapets endrings- og omstillingsevne, og dels å vurdere utvalgte deler av tjenestetilbudet.

Forvaltningsrevisjonen belyste følgende problemstillinger:

1. *Utøver kommunene eierskapet i Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap i tråd med kommunestyrenes vedtak og etablerte normer for eierstyring?*
2. *Hvordan er handlingsrommet for folkevalgt styring av MGR som § 27-selskap, og hvordan blir handlingsrommet for folkevalgt styring når ny kommunelov trer i kraft? Dette sammenlignet med selskapsformene IKS og AS. Hvordan utøves dette handlingsrommet i dag i forhold til MGR?*
3. *På hvilken måte jobber MGR med utvikling og tilnærming til framtidige krav på renovasjonsområdet – dette sett i lys av MGRs planarbeid på området?*
4. *Kommunenes tjenestetilbud til sine innbyggere – økonomi, drift og ansvarsforhold i MGR.*

Problemstilling 1: Utøvelse av eierskap i MGR

For å belyse i hvilken grad kommunene utøver eierskapet i MGR¹ i tråd med vedtak og etablerte normer for eierstyring, ble følgende undersøkt i prosjektet:

- Har kommunestyrene vedtatt eierskapspolitikk eller utarbeidet eierskapsmelding for sitt eierskap i MGR?
- Har kommunenes representanter i representantskapet et tydelig, politisk forankret mandat?
- Hvordan blir kommunestyrene orientert om MGRs budsjett og økonomiplan, årsregnskap og årsberetning?
- Hvilke former for informasjon og kommunikasjon er det mellom representantene og kommunestyrene?

Sammendrag problemstilling 1

Ifølge KS' anbefalinger til eierstyring, selskapsledelse og kontroll bør det utarbeides eierskapsmeldinger for interkommunalt samarbeid. Nord-Fron² og Sør-Fron kommuner utarbeider ikke eierskapsmeldinger, og Ringebu kommune behandler ikke MGR-eierskapet eksplisitt i sin eierskapsmelding. Kommunene kan også vurdere om det skal utarbeides en felles eierskapsmelding for Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap i tråd med anbefaling fra KS. Gjennom uttrykt eierskapspolitikk og vedtatte eierskapsmeldinger vil representantskapsmedlemmene få et tydeligere mandat fra sine respektive kommunestyre for hva målet med eierskapet er. Dette vil også gi dem bedre politisk forankring om utøvelse av sin rolle i Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap.

Problemstilling 2: Handlingsrom for folkevalgt styring

Relevante spørsmål å besvare er:

- Hvilket handlingsrom gir kommuneloven § 27-samarbeid for folkevalgt styring, og hva blir endringen med ny kommunelov?
- Hvordan er handlingsrommet for politisk styring i kommunale oppgavefellesskap sammenlignet med IKS og AS som organisasjonsform?
- Hvordan er det økonomiske ansvaret for kommunene i de forskjellige organisasjonsformene?

Sammendrag problemstilling 2

Det er tre alternativer for organisering: kommunalt oppgavefellesskap, interkommunalt selskap og aksjeselskap. Disse organisasjonsformene gir kommunene i varierende grad mulighet til å utøve direkte og indirekte eierstyring.

I alle tre organisasjonsformene vil kommunestyrene oppnevne medlemmer i representantskapet eller generalforsamlingen. Det er et krav om selskapsavtale eller samarbeidsavtale for kommunale oppgavefellesskap eller interkommunale selskaper, mens det for aksjeselskaper vil være naturlig at det fastsettes en aksjonæravtale. Likevel er kommunalt oppgavefellesskap og interkommunale selskaper de organisasjonsformene som er tiltenkt nettopp samarbeid mellom kommuner. Da kommunalt oppgavefellesskap i utgangspunktet er tiltenkt mindre samarbeid, mener revisor at interkommunale samarbeidsformer er best for husholdningsdelen.

¹ MGR - Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap (§ 27-samarbeid)

Innsamling og behandling av næringsavfall utøves i et konkurransemarked. Da må det tas hensyn til regnskapsmessig atskillelse fra husholdningsavfall, hindre krysssubsidiering fra husholdningsavfall og gi grunnlag for beregning av skatteplikten. Enhver konkurranseutsatt virksomhet står i fare for å komme i situasjoner med dårlige resultater og store forpliktelser. For å begrense dette økonomiske ansvaret, er det etter revisors mening best å etablere et aksjeselskap for næringsavfall.

For kommunalt oppgavefellesskap og interkommunale selskaper er det krav om å utarbeide årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning. For interkommunale selskaper er det i tillegg krav om å utarbeide økonomiplan, mens for aksjeselskaper er det ikke krav til hverken budsjett eller økonomiplan. Hvilke styringsdokumenter det blir stilt krav om fra eiernes side, kan imidlertid bestemmes i avtalene

Problemstilling 3: Strategi og utviklingsprosesser

Under denne problemstillingen er følgende forhold belyst:

- Hvordan sorteres husholdnings- og næringsavfall for måling av materialgjenvinning? Lages det et «miljøregnskap»?
- Har kommunene mål for miljøperspektivet i sine planer (kommuneplan, samfunnsdel) og reflekteres eventuelle miljøambisjoner i MGRs utviklingsplaner?
- På hvilken måte utvikles renovasjonstjenesten i MGR?

Sammendrag problemstilling 3

Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap oppfyller på det nærmeste EUs avfallsdirektivs krav til materialgjenvinning for 2020 allerede i 2017 og har selv satt mål om å nå 2025-kravet på 55 prosent gjenvinning allerede i 2022. Eierkommunene har i liten grad uttrykt miljøambisjoner på renovasjonsområdet i sine planer, men MGR har selv i vedtektene et miljøformål.

Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap arbeider for å finne behandlingstiløsninger for ulike avfallsfraksjoner i Norge og i nærmiljøet. Dette betinger nye avtaler og krav til «renhet». Det er også tanker for å bygge et biogassanlegg for å få mer energivennlige transportløsninger. Foruten disse større ambisjonene, er det en rekke mindre utfordringer som det arbeides med for å få til en god utvikling av tjenesten og tilbudet til innbyggerne.

Problemstilling 4: Tjenestetilbud til innbyggerne

Problemstillingen er belyst med følgende spørsmål:

- Er næringsavfall tilfredsstillende avgrenset mot husholdningsavfall, og er felleskostnader tilfredsstillende fordelt?
- Har den nye innsamlingsordningen (Molok) tilstrekkelig forankring i budsjett eller vedtak?
- Hvordan er samhandlingen mellom budsjettforslag fra MGR og kommunens budsjettforberedelser?
- Følger MGR anskaffelsesregelverket for anskaffelser som åpne anbud eller begrensede anbud?

Sammendrag problemstilling 4

Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap har tilfredsstillende avgrensning mellom kostnader til husholdningsavfall og til næringsavfall. En riktig avgrensning skal forhindre krysssubsidiering ved at utgifter som vedrører næring, blir belastet kalkylen for husholdning og dermed blir ulovlig finansiert med gebyrinntekter.

Representantskapet vedtar budsjett og økonomiplan for Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap på et tidligere tidspunkt enn når kommunene selv behandler sine respektive budsjetter og økonomiplaner. Det er ikke gitt føringer fra politisk hold til medlemmene av representantskapet. Likevel er det god samhandling på administrativt nivå, både mellom kommunene og med Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap ved budsjettarbeidet.

De fleste anskaffelser i Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap gjøres enten som begrenset konkurranse eller som avrop på rammeavtaler. Det konkluderes med at disse anskaffelsene var korrekt gjennomført. Én anskaffelse over terskelverdien for kunngjøring var også korrekt gjennomført. Bare den såkalte intertransporten har blitt såpass omfattende at den nå bør konkurranseutsettes.

Kontrollutvalgets og kommunestyrets behandling av saken

Kontrollutvalgene i Ringeby, Nord-Fron og Sør-Fron gikk inn for et likelydende vedtak i behandling av denne saken. Kontrollutvalget i Ringeby kommune på møte 4. juni 2019 fattet slikt vedtak om INNSTILLING i Sak 21/4 :

1. *«Kommunestyret tar rapporten ”Selskapskontroll med forvaltningsrevisjon av Midt-Gudbrandsdal renovasjonsselskap” til orientering.*
2. *Kommunestyret viser til de anbefalingene som revisjonen kommer med og som følger av de vurderingene og konklusjonene som er gjort i prosjektet.*
3. *Kommunestyret ber ordføreren, sammen med ordførerne i de andre to kommunene, om å utrede å skille ut næringsdelen i Midt-Gudbrandsdal renovasjonsselskap (MGR) i et aksjeselskap. Samtidig anbefales det at husholdningsdelen fortsetter som et IKS.*
4. *Kommunestyret ber ordføreren, sammen med ordførerne i de andre to kommunene, å utarbeide et forslag til eierskapsmelding for MGR. Herunder et tydelig mandat for representantskapsmedlemmene.*
5. *I samme forbindelse vurderes det om eierskapsmelding for MGR kan ha overføringsverdi for andre samarbeidsordninger for de tre kommunene der eierskapsmelding mangler.*
6. *For øvrig ber kommunestyret om at rapporten blir fulgt opp av rådmannen i tråd med revisors vurderinger og konklusjoner. «*

Kommunestyret behandlet saken i møte 25. juni i sak 061/19 og gikk inn for kontrollutvalgets innstilling i saken. Dette var enstemmig. Kommunestyret foretok en klargjøring av ansvar for oppfølging i sak 104/19.

VURDERING

I redegjørelsen ovenfor under punktet BAKGRUNN er det vektlagt at nye kontrollutvalgsmedlemmer skal være kjent med arbeidet som ble gjort fra kontrollutvalgets side i 2018 og 2019, samt behandling i kontrollutvalget og kommunestyret.

I og med nytt KU-utvalg ønsker vi en oppdatering /redegjøring vedr. det interkommunale selskapet Midt-Gudbrandsdal Renovasjon. Ringeby er vertskommune for selskapet . Det har vært orienteringer i formannskapet og kommunestyre – (i likhet med Nord-

Fron og Sør-Fron kommuner) og er ydet et likviditetslån i desember 2019. Gebyrsatsene for renovasjon økte med 21,7 % fra 2020. Kontrollutvalget ønsker en oppdatering vedrørende dette og har bedt administrasjonen om en orientering.

Sekretariatet foreslår slikt

VEDTAK

Redegjørelsen tas til orientering

Svolvær 10.02.20

Edel Åsjord